

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У СЕРЕДНІХ ПРОФЕСІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті розкрито питання організації педагогічної практики майбутніх фахівців у середніх професійних навчальних закладах. Описано основні вимоги, які висувуються в процесі практики до студентів-практикантів, керівників практики, методистів, викладачів педагогіки і психології.

Ключові слова: педагогічна практика, майбутні фахівці, середній професійний навчальний заклад.

Педагогічна практика як ефективна форма навчання студентів покликана забезпечити формування професійно-педагогічних умінь і навичок у проведенні навчально-виховної й позакласної роботи з учнями. У зв'язку із цим спільними завданнями практики є: забезпечення зв'язку теоретичних занять у ВНЗ з роботою школи; розширення, закріплення й перевірка знань, здобутих студентами в процесі навчання; формування основних професійно-педагогічних умінь і навичок у проведенні педагогічної роботи як учителя-предметника й класного керівника, виходячи з вимог кваліфікаційної характеристики вчителя; розвиток у студентів інтересу до дослідження актуальних питань навчання й виховання школярів; підготовка випускників інституту до творчого здійснення обов'язку вчителя.

Система педагогічної практики студентів націлена на становлення в майбутніх фахівців професійних умінь, навичок, особистісних якостей і здібностей, які нададуть їм можливість у майбутньому успішно здійснювати навчально-виховний процес у школі. Рівень організації й проведення педагогічної практики студентів не відповідає вимогам, що висувуються сьогодні до вчителя.

Основна мета педагогічної практики полягає в тому, щоб навчити студентів організовувати навчально-виховний процес на основі законів і вимог наукової теорії. Якісні особливості педагогічних умінь і здібностей, що формуються, залежать, в першу чергу, від того, якою мірою практика студента спирається на усвідомлене використання ним наукових знань із філософії, педагогіки, психології, анатомії та фізіології, методики.

У період проходження студентами педагогічної практики в середніх професійних навчальних закладах, вони вивчають послідовність і взаємозв'язок загальної й професійної освіти, теоретичного та практичного навчання, включаються в навчальну й виховну роботу з учнями, освоюють ту або іншу професію.

Мета статті – розкрити особливості проходження студентами педагогічної практики в середніх професійних навчальних закладах.

Педагогічна практика є активним періодом спеціалізації студентів через виконання творчих робіт на основі альтернативних спецкурсів і спецсемініарів. Ця практика принципово відрізняється від шкільної. Її основу становить активне включення студентів у педагогічну діяльність. Відбувається практичне освоєння системи педагогічної діяльності на основі тієї підготовки, задається формування узагальнених педагогічних умінь. Усе, що раніше вивчалось частинами, вибудовується в цілісну систему.

вується в єдиний цілеспрямований процес, і його виконавці займають позицію вчителя-вихователя.

На цьому етапі педагогічної практики необхідно ввести комплексні завдання, що стимулюють установлення міжпредметних зв'язків у циклі: психологія, педагогіка, методика, спецпредмети. Ці завдання звернені до осмислення уроку, позакласних виховних заходів та їх аналізу за міжпредметними критеріями (психологічний, дидактичний, методичний аналіз), за реалізацією освітньої, виховної й розвивальної функцій.

Міжпредметні зв'язки за всіма циклами навчальних дисциплін встановлюються шляхом освоєння основних структурних одиниць педагогічного процесу й знаходження їх місця в загальній системі роботи вчителя-вихователя. Комплексні завдання складні. Вони звернені до цілепокладання: постановки навчально-виховних завдань, обґрунтування шляхів їх досягнення й прогнозування очікуваного результату.

Необхідно наголошувати на самостійній роботі студентів. Система роботи, яку опановують студенти, відбиває цілісність процесу, послідовність і взаємодопомогу його ланок та компонентів. Це наближає їх до найбільш високого рівня проходження педагогічної практики – діяльності в умовах професійної освіти. Така робота триває в період стажування після закінчення ВНЗ і є підґрунтям для нових, більш складних процесів професійного становлення й оволодіння технологіями навчання та виховання, педагогічною майстерністю. Складається певний стиль відносин між учасниками практики, координуються способи керівництва практикою.

Досвід показує, що професійна підготовка фахівця, її оптимізація визначаються функціонуванням усіх структурних елементів системи, особливо особистісними факторами.

Під час проходження педагогічної практики студенти мають такі обов'язки.

Студент-практикант зобов'язаний вчасно виконувати всі види робіт, передбачені програмою практики, йому необхідно показати себе компетентним фахівцем з творчим мисленням, що володіє широким кругозором, високими моральними якостями, соціальною активністю, інтересом і любов'ю до дітей та професії.

Студент-практикант має бути прикладом організованості, дисциплінованості, відповідального ставлення до справи, прагнути до творчого співробітництва з учнями, учителями, батьками.

Студент веде "Щоденник педагогічних спостережень", у якому фіксує результати спостережень і аналізу навчально-виховної роботи з учнями, а також зошит із планами-конспектами всіх проведених виховних заходів, позакласних заходів з предмета.

Практикант організовує свою діяльність відповідно до вимог Статуту навчально-виховної установи, підкоряється правилам внутрішнього розпорядку, виконує розпорядження адміністрації й керівників практики.

У випадку невиконання вимог, висунутих до практиканта, він може бути відсторонений від проходження практики.

Студент, який відсторонений від практики, вважається таким, що не виконав навчальний план. За рішенням ради факультету йому може призначатися повторне проходження практики без відриву від навчальних занять в університеті.

Обов'язки керівників практики.

Факультетський керівник призначається радою факультету з-поміж найбільш досвідчених викладачів університету. Його обов'язки такі:

- організація й урахування результатів практики на факультеті, складання плану-графіка її проведення, проекту-наказу про розподіл студентів за школами, установами системних зв'язків зі школами;
- організація й проведення настановчої та підсумкової конференцій на факультеті, подання підсумків практики;
- вибіркове відвідування уроків і позакласних занять студентів, вживання необхідних заходів до усунення недоліків в організації практики;
- своєчасне оформлення документів до оплати керівників практики й загальнофакультетського звіту за підсумками практики із пропозиціями щодо її вдосконалення;
- участь в обговоренні запитів організації практики на засіданнях кафедр і раді факультету.

Груповий керівник призначається з-поміж досвідчених викладачів інституту або кращих учителів. За груповим керівником закріплюється не більше ніж дві школи (при кількості студентів не більше ніж 15 осіб), у яких він організує роботу всіх студентів цього факультету, що проходять практику в цих школах.

Груповий керівник проводить таку роботу:

- встановлює безпосередній зв'язок зі школами;
- організовує інструктивно-методичну роботу з учителями, підбиває підсумки практики в школі;
- розподіляє студентів за класами, затверджує індивідуальні плани студентів, контролює їх виконання;
- забезпечує активну участь студентів у навчально-виховному процесі шкіл, вибірково є присутнім на уроках і позакласних виховних заняттях, організовує їх колективне обговорення, перевіряє педагогічні щоденники студентів;
- аналізує звітну документацію студентів і разом з викладачами, що брали участь у практиці кафедр, учителями й класними керівниками виставляє диференційовану оцінку за практику;
- складає звіт про практику студентів і подає його факультетському керівникові.

Методист за фахом призначається з-поміж досвідчених викладачів інституту або кращих учителів. Він бере участь у настановчій і підсумковій конференціях, організовує відвідування й аналіз практикантами уроків за фахом, позакласних занять з предмета; складає єдиний план-графік проведення уроків, факультативних і позакласних занять з предмета, консультує студентів при підготовці до уроків, факультативних і позакласних занять з предмета; організує їхнє колективне відвідування й обговорення; проводить семінар і методичні наради зі студентами, оцінює навчально-виховну роботу практикантів разом з викладачами кафедр педагогіки, психології, учителями; організує науково-методичну допомогу психологів, учителів; організовує науково-методичну допомогу вчителям і викладачам школи в проведенні роботи зі студентами-практикантами.

Викладач педагогіки призначається кафедрою педагогіки й може керувати практикантами в декількох навчально-виховних установах, але не більше ніж 25 студентами. У його функції входить: участь у настановчих і підсумкових конференціях, допомога студентам в індивідуальному плануванні роботи; консультування студентів при підготовці до позакласних виховних занять, перевірка

їх планів і конспектів; вибіркова присутність на уроках студентів і участь у їх колективному обговоренні; присутність на позакласних виховних заняттях та їх аналіз; участь у проведенні семінарів і методичних нарад для студентів; аналіз звітної документації студентів за підсумками практики; виставлення диференційованої оцінки роботи кожного студента-практиканта разом з учителями, класними керівниками й іншими керівниками практики.

Викладач психології керує не більше ніж 50 студентами. Його функції: участь у настановчих і підсумкових конференціях з практики; проведення колективних консультацій з питань психолого-педагогічного вивчення психічного розвитку особистості й колективу учнів; індивідуальне консультування студентів за наявності психологічних труднощів у контактах з дітьми; відвідування не менше ніж одного уроку й одного позакласного виховного заняття студентів; участь у їх обговоренні, аналіз і диференційована оцінка складеної студентами психологічної характеристики особистості школяра; спільна з іншими керівниками практики оцінка роботи кожного практиканта.

Висновки. Єдність теоретичного й практичного навчання реалізується за рахунок цілісної побудови практики. Теоретично можна вивчати професію послідовно, озброюючи студентів знаннями предмета, навчання, виховання, знаннями його закономірностей, цілей, принципів, змісту, методів тощо. На практиці педагогічний процес нероздільний і являє собою цілісне явище. У період практики студент не просто поглиблює або закріплює знання, він відкриває їх для себе, переконуючись у тому, що знання, отримані на лекціях, семінарах, у самостійній роботі над першоджерелами, роблять фахівця здатним грамотно здійснювати професійну діяльність.

У процесі педагогічної практики відбувається формування спочатку простих, пізніше – складних, професійно-педагогічних умінь, які не можуть бути сформовані теоретично, без безпосереднього досвіду роботи на практиці.

Список використаної літератури

1. Акиньшина О.Н. Некоторые психолого-педагогические аспекты анализа организации и проведения педагогической практики студентов выпускных курсов / О.Н. Акиньшина // Педагогическая практика в системе непрерывного образования при многоуровневой подготовке бакалавра и специалиста. – Липецк : ЛГПИ, 1999. – С. 58–62.
2. Берестовская Л.П. Взаимосвязь теоретической и практической подготовки студентов в многоуровневой системе педагогического образования / Л.П. Берестовская // Образовательные стандарты и развитие личности. – Омск : ОмГПУ, 1995. – С. 27–29.
3. Бондаревская Е.В. Совершенствование научного руководства подготовкой студентов к воспитательной работе с учащимися в период практики студентов / Е.В. Бондаревская // Из опыта организации педагогической практики студентов. – Ростов н/Д. : РГПУ, 1972. – С. 10–13.
4. Бурлакова Н.Е. Повышение научного руководства педагогической практикой при подготовке бакалавра образования / Н.Е. Бурлакова // Аксиологические основы современной педагогики. – Липецк : ЛГПИ, 1997. – С. 55–62.
5. Из опыта организации педагогической практики студентов. – Ростов н/Д. : РГПИ, 1972. – 44 с.
6. Кузьмина Т.А. Функции педагогической практики в системе профессиональной подготовки студентов к работе в школе / Т.А. Кузьмина // Педагогическая практика в системе непрерывного образования при многоуровневой подготовке бакалавра и специалиста. – Липецк : ЛГПИ, 1999. – С. 47–49.
7. Харламов И.Ф. Педагогическая практика: старые и новые подходы / И.Ф. Харламов // Педагогика. – 1997. – № 4. – С. 72–78.

Стаття надійшла до редакції 27.08.2012.

Майский Г.Ю. Педагогическая практика будущих специалистов в средних профессиональных учебных заведениях

В статье раскрываются вопросы организации педагогической практики будущих специалистов в средних профессиональных учебных заведениях. Описаны основные требования, которые выдвигаются в процессе практики к студентам-практикантам, руководителям практики, методистам, преподавателям педагогики и психологии.

Ключевые слова: педагогическая практика, будущие специалисты, среднее профессиональное учебное заведение.

Maiskiy G. Future teaching practice in secondary vocational schools

The article describes the organization of the future teaching practice in secondary vocational schools. The basic requirements that are put forward in the course of practice for student teachers, supervisors, methodologists, teachers of pedagogy and psychology.

Key words: pedagogical practices, future professionals, vocational school.